

F e l j e g y z é s

a Magyar Tudományos Akadémia Elnöksége részére a néprajztudomány hovatartozása kérdésében.

Felmerült a folklorisztikai kutatásoknak - melyek szoros kapcsolatban állnak az irodalomtörténet- és zenetörténeti kutatásokkal - az I. Osztályhoz való átvitelének kérdése. A II. Osztály nem zárkózott el ezen javaslat elől, azzal a megjegyzéssel, hogy a munkásfolklór maradjon a II. Osztály keretében.

A II. Osztály javaslatával kapcsolatban az I. Osztály vezetősége a következő véleményt nyilvánította:

"Az Osztályvezetőség örömmel veszi tudomásul Bóka László osztálytitkár jelentését, amely szerint a II. Osztály hozzájárul a folklórkutatásnak és Ortutay Gyula levelező tagnak az I. Osztályhoz való tartozásához. Az Osztályvezetőség elhatározza, hogy az Osztály keretén belül, a Magyar Irodalomtörténeti Főbizottság irányítása alatt, Folklor Albizottságot létesít. A II. Osztály javaslatával szemben az Osztályvezetőség szükségesnek tartja, hogy a munkásfolklór ne kerüljön külön elbírálás alá, hanem az egész folklórkutatás kerüljön át az I. Osztályhoz."

Fenti javaslatokat a Néprajzi Főbizottság megvitatta és a következő véleményt alakította ki:

"A néprajztudomány az ethnikumok alakulásával, a történetileg megragadható ethnikai alakulatok életmódjával és kulturájával foglalkozik. E komplex tárgykörnek megfelelően a néprajzot egész sor szaktudományhoz fűzik elszakíthatatlan szálak. Természetes, hogy pl. a népköltészet, a népdal, stb. tanulmányozása az irodalomtörténethez, zenetörténethez, stb., a gazdasági néprajz kutatóinak munkája sokban a gazdaságtörténethez kapcsolódik. Összefoglalóan azonban azt kell mondanunk, hogy a néprajz, mint történeti studium, tárgyának és anyagának jellegénél, valamint mun-

kamódszerénél fogva nagvobbrészt közelebb áll azokhoz a szintén filológiai jellegű szaktudományokhoz, amelyek jelenleg a Magyar Tudományos Akadémia I. Osztályához tartoznak, mint a II. Osztályon belül csoportosított legtöbb tudományszakhoz /pl. jogtudomány, közgazdaságtan, pedagógia, filozófia, stb./

Komplex tárgykörök és a tudományos methodika szükségszerűen komplex jellege ellenére a néprajztudomány önálló, anyagában és feladataiban határozottan körvonalazható, önálló, egységes tudomány. Kettéosztása tehát jóvátehetetlen csapást jelentene e tudományok számára. A két világháború közötti évtizedek egyik súlyos terhe volt a néprajzban a "tárgyi néprajz" és "szellemi néprajz" között mesterségesen támasztott ellentét, amely személyi harcokon túlmenően komoly elvi és tárgyi hibákhoz vezetett. A felszabadulás óta eltelt évek folyamán tudományunknak - éppen az Akadémia támogatásával - sikerült e káros kettősség majd minden maradványát felszámolnia. Tudományunkat visszavetítő lépés lenne tehát e régebbi kettéosztottságot felújítani. Ezen túlmenően azonban tisztán szervezeti /de elvi kihatásokkal bíró kérdések/ felmerülhetnek: melyik akadémiai osztályhoz tartozzék a népi diszitőművészet kutatása? A szocialista életmód gazdasági és folklorisztikus oldalának vizsgálata kettéváljon-e? Hová sorolassanak olyan tárgykörök, mint pl. az egyetemes néprajz, az egyes ethnikai csoportok monografikus vizsgálata, stb.?

Ezekre az elvileg megoldhatatlan kérdésekre a néprajztudomány és a Főbizottság nem tudna megnyugtató és kielégítő választ adni. E meggondolások mind a néprajztudomány kettéosztása ellen szólnak.

Fentiek alapján a Néprajzi Főbizottság leszögezi a következőket:

A Főbizottság a legnagyobb örömmel üdvözli az I. Osztály Vezetőségének azon helyes kezdeményezését, mely a néprajztudomány a Magyar Tudományos Akadémia szervezetén belül való helyét veszi revízió alá és a néprajztudomány az I. Osztályhoz való kapcsolódását az egyik területére,

a folklorisztikára vonatkozólag máris dokumentálja. A Főbizottság azonban indokoltnak látja, hogy a néprajztudomány egésze is az I. Osztályhoz kerüljön át, - fenntartva természetesen a bensőséges együttműködést a II. Osztályhoz tartozó tudományokkal. A néprajztudomány súlyos veszélyét látná azonban annak, ha tudományunk kettészakadna s ráadásul más akadémiai főbizottságoknak alárendelve, mintegy segédtudományként működnek a jövőben.

A Főbizottság javaslata tehát az, hogy a néprajztudomány - önálló Főbizottság vezetése alatt - egészében a Magyar Tudományos Akadémia I. Osztályához kerüljön s ott folytassa munkáját."

A II. Osztály vezetősége foglalkozott az I. Osztály és a Néprajzi Főbizottság fenti javaslataival és a vita során különböző megfontolások merültek fel. Az egyik vélemény a Néprajzi Főbizottság javaslatának teljesítése mellett volt. A másik rész úgy vélekedett, hogy a néprajztudomány helyzetéről lefolyt vita tükrében még fontosabbá vált a néprajztudomány-nak szorosabb kapcsolata az alapvető társadalmi tudományokkal /történelem, közgazdaság, földrajz/ és általában a néprajztudomány ideológiai fejlődése szempontjából továbbra is szükséges a II. Osztályhoz tartozása.

Mint hogy így egységes vélemény nem alakult ki, a II. Osztály vezetősége szükségesnek tartotta, hogy a különböző szempontok mérlegelésével az Elnökség döntsön.

Budapest, 1954. november hó.

Fogarasi Béla sk.
a II. Osztály elnöke

